

چکیده

فهم کلام خداوند از همان آغاز نزول، مؤمنان به قرآن را کنار این مائده بی بدیل آسمانی نشانند و به تدریج یافته‌ها و دانسته‌های قرآنی با عنوان تفسیر قرآن چه به صورت روایی و چه به صورت اجتهادی جایگاهی رفیع در بین میراث مکتوب بشری را به خود اختصاص داد. به مرور زمان نیاز به قواعد و اصول فهم قرآن به عنوان مقدمه‌ی جدایی‌ناپذیر تفسیر شکل مستقلی به خود گرفت. پژوهشگران قرآنی بخشی از این اصول را با عنوان علوم قرآنی در مقدمه تفاسیر مورد توجه قرار داده‌اند و یکی از راه‌های فهم دیدگاه‌های تفسیری مفسران منوط به فهم نگاه آنها در علوم قرآن است، علوم قرآن در واقع کلید فهم قرآن است. تفسیر منهج‌الصادقین فی الزام المخالفین از جمله تفاسیر فارسی زبان یکی از علمای به نام امامیه در دوران صفویه و سرسلسله‌ی تفاسیر فارسی مفسران متأخرپارسی گوی به شمار می‌آید. جستجو برای یافتن جایگاه علوم قرآنی در این تفسیر موضوع این پژوهش است. اینکه ملافتح الله کاشانی چه اندازه از علوم قرآنی در شکل دادن به تفسیرش سود جسته است و به کدام بخش از علوم قرآنی بیشتر توجه داشته است، پرسش‌های اساسی مورد توجه این پژوهش است که نگارنده بر پایه‌ی روش کتابخانه‌ای و توصیفی به آن پرداخته است و در نهایت به این نتیجه رسیده است که مفسر منهج‌الصادقین به اختلاف قرائات توجه خاصی مبذول داشته و در نهایت قرائات سبعة را پذیرفته است و در موضوع نسخ اصل را بر عدم نسخ قرار داده و در وحی قائل به مراتب است او در فهم آیات به اسباب نزول توجه ویژه نشان می‌دهد و بر اعجاز قرآن به ویژه اعجاز بیانی قرآن پای فشاری دارد.

کلید واژه: علوم قرآن، تفسیر، منهج‌الصادقین، ملافتح الله کاشانی